

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MA’MURIY ISLOHOTLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY MEZONLARI

Elyorbek Axadjon o‘g‘li Otajonov

Tayanch doktorant

Yoshlar muammolarini o‘rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash instituti

Annotatsiya. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda davlat boshqaruvi sohasidagi islohotlar samarasini baholash amaliyotida xalqaro mezonlar va standartlarga moslash tamoyili tobora kuchayib bormoqda. Bunday yondashuv, bir tomondan, mahalliy baholash uslublarini dunyodagi ilg‘or tajribalar va tan olingan standartlarga uyg‘unlashtirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan esa O‘zbekistonning xalqaro reytinglar hamda indekslar bo‘yicha ko‘rsatkichlarini yaxshilashga zamin yaratmoqda. Mazkur maqolada ushbu jarayonning ilmiy-nazariy asoslari va amaliy natijalari tahlil qilinadi. Shuningdek, yetakchi olimlar va mutaxassislar fikr-mulohazalari aniq manbalar bilan keltirilib, O‘zbekiston tajribasi xalqaro mezonlar nuqtayi nazaridan yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, strategiya, muvofiqlik, samaradorlik, ma‘muriy islohot, meritokratiya, byurokratiya.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL CRITERIA FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF ADMINISTRATIVE REFORMS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Elyorbek Akhadjan oglu Otadzhonov

Ph.D. student

Institute for the Study of Youth Issues and Training of Promising Personnel.

Annotation. In recent years, the principle of adaptation to international criteria and standards in the practice of assessing the effectiveness of public administration reforms in Uzbekistan has been gaining momentum. On the one hand, this approach contributes to the harmonisation of local assessment methods with international best practices and recognised standards, and on the other hand, it creates a basis for improving Uzbekistan's position in international rankings and indices. The article analyses the scientific and theoretical foundations and practical results of this process. It presents the opinions of leading scientists and experts with reference to specific sources, and also examines Uzbekistan's experience from the perspective of international criteria.

Keywords: *New Uzbekistan, strategy, compliance, efficiency, administrative reform, meritocracy, bureaucracy.*

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ АДМИНИСТРАТИВНЫХ РЕФОРМ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

Эльёрбек Ахаджон оглы Атаджанов

Базовый докторант

*Институт по изучению проблем молодежи и
подготовке перспективных кадров.*

Аннотация. В последние годы принцип адаптации к международным критериям и стандартам в практике оценки эффективности реформ государственного управления в Узбекистане набирает силу. С одной стороны, такой подход способствует гармонизации местных методов оценки с передовой мировой практикой и признанными стандартами, а с другой – создает основу для повышения позиций Узбекистана в международных рейтингах и индексах. В статье анализируются научно-теоретические основы и практические результаты этого процесса. Приводятся мнения ведущих ученых и экспертов с привлечением конкретных источников, а также рассматривается опыт Узбекистана с точки зрения международных критериев.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, стратегия, соответствие, эффективность, административная реформа, меритократия, бюрократия.

KIRISH. O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish jarayonida amalga oshirilayotgan islohotlarning ilmiy asosda baholanishi hozirgi bosqichda alohida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, 2020-2024-yillar davomida “Yangi O‘zbekiston” taraqqiyot strategiyasi asosida amaliyotga tatbiq etilgan ma’muriy islohotlar mamlakatning institutsional rivojlanish bosqichida tub burilish yasadi. Mazkur islohotlar doirasida davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish, fuqarolarga yaqin va ochiq davlat xizmatlarini shakllantirish, shuningdek, kadrlar siyosatini meritokratiya tamoyillariga asoslash asosiy maqsad qilib belgilandi.

Shuningdek, “Yangi O‘zbekiston” islohotlari doirasida amalga oshirilgan vazirlik va agentliklar sonini kamaytirish, ularning vakolatlarini aniqlashtirish va takrorlovchi funksiyalarni tugatish orqali ortiqcha byurokratik bosqichlar bartaraf etildi. Masalan, 2022-yil dekabr oyida qabul qilingan PF-269-sonli Prezident farmoniga binoan vazirliklar soni 61 tadan 28 taga qisqartirildi, markaziy ijro hokimiyati organlarining shtat birliklari 30 foizga kamaytirildi [1]. Bu nafaqat

moliyaviy tejamkorlik, balki boshqaruvdagi javobgarlik va natijadorlik tamoyillarining mustahkamlanishiga xizmat qildi. Davlat boshqaruvi tizimini baholashga oid bu jarayonlarda ilmiy tadqiqotlarning o’rni beqiyos bo’lib, zamonaviy indikatorlar, monitoring vositalari, tahliliy platformalar va xalqaro reytinglardagi o’rinni hisobga olgan holda islohotlarning sifatli amalga oshirilganini aniqlash imkonini beradi. Ayni damda O‘zbekiston hukumati tomonidan qabul qilinayotgan barcha strategik hujjatlar, jumladan, “2030-yilgacha bo‘lgan taraqqiyot strategiyasi” ham boshqaruv samaradorligining yangi indikatorlari asosida ishlab chiqilmoqda.

ASOSIY QISM. Ma’muriy islohotlar zamonaviy davlat boshqaruvi nazariyasi va amaliyotida davlat apparati faoliyatini takomillashtirish, samaradorlikni oshirish hamda fuqarolarga ko‘rsatiladigan xizmatlar sifatini yuqori darajaga olib chiqishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar majmuasidir. Bunday islohotlarning asosiy maqsadi - ortiqcha byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish, hukumat tuzilmasini ixchamlashtirish, qaror qabul qilish jarayonlarini tezkor va shaffof qilish, shuningdek, korrupsiyaga qarshi tizimli kurash mexanizmlarini kuchaytirishdir. Mazkur islohotlar, bir tomondan, ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolat va mas’uliyat doirasini aniq belgilash, ularning faoliyatini natijadorlik va hisobdorlik mezonlari asosida baholashni ko‘zda tutsa, boshqa tomondan, davlat xizmatchilarining kasbiy salohiyatini oshirish va meritokratiya tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qiladi. Natijada, davlat boshqaruvi samarali ishlaydigan, fuqarolarning ehtiyojlariga moslashgan hamda global raqobatbardoshlik sharoitida bardavom rivojlana oladigan boshqaruv tizimiga aylanishi ko‘zda tutiladi. Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, ma’muriy islohotlar nafaqat tashkiliy-huquqiy o‘zgarishlar majmui, balki davlat va jamiyat o‘rtasidagi ijtimoiy shartnomaning yangilanishi, boshqaruv madaniyati va institutlarining zamonaviy talablarga moslashtirilishi sifatida ham qaraladi. Shu bois, ularning muvaffaqiyati siyosiy iroda, institutsional salohiyat va fuqarolik jamiyatining faol ishtirokiga bevosita bog‘liqdir.

Ma’lumki, XXI asrning dastlabki choragida jahon miqyosidagi global o‘zgarishlar jadal sur’atlarda kechmoqda, bu esa davlat boshqaruvi tizimlaridan mutlaqo yangi yondoshuvlarni talab etmoqda. Mavjud sharoitda ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatidagi sustkashlik, mahalliy darajada to‘planib qolgan muammolarning o‘z vaqtida hal etilmasligi va hududlarni rivojlantirish sur’atlarining pasayishi kabi omillar ma’muriy islohotlarning strategik zaruratiga aylandi.

Ilmiy nuqtai nazardan, bunday islohotlar davlat boshqaruvi tizimini qayta tashkil etish, qaror qabul qilish jarayonlarini tezkor va samarali mexanizmlar asosida amalga oshirish, shu bilan birga davlat organlarining ochiqlik, hisobdorlik va fuqaro manfaatlariga yo‘naltirilganligini ta’minlashga qaratilgan.

Shu bilan birga, global amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ma’muriy islohotlar faqat tashkiliy o‘zgarishlar bilan cheklanmay, balki davlat boshqaruv madaniyati va fuqaro-davlat munosabatlaridagi sifat jihatidan yangi bosqichni yuzaga keltiradi. Mana shu jihat ularning muvaffaqiyatini belgilaydi. Davlat boshqaruvidagi islohotlar samaradorligini baholash - bu faqatgina subyektiv kuzatuvlarga tayanadigan jarayon

emas, balki aniq indikatorlar tizimi, muntazam monitoring mexanizmlari va xalqaro baholash standartlariga asoslangan ilmiy yondashuvni talab qiladigan murakkab tahliliy faoliyatdir. Zamonaviy davlat boshqaruvi nazariyasida islohotlarning haqiqiy samarasi faqatgina natija va jarayon ko‘rsatkichlari majmuasiga tayanilgan holda aniqlanishi mumkin. [2] Ma’muriy islohotlar samarasini baholashda aniq mezon va ko‘rsatkichlarga tayanish zarur. Ilmiy-uslubiy nuqtai nazardan, baholash mezonlari sifatida quyidagi 5E tamoyillari ko‘pincha e’tirof etiladi.

- Muvofiqlik
- Samaradorlik
- Tejamkorlik
- Ta’sir
- Barqarorlik

Muvofiqlik - ma’muriy islohot choralarining mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlari hamda uzoq muddatli strategik maqsadlariga qay darajada mos kelishini anglatadi. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining baholash mezonlari metodologiyasida muvofiqlik mezoni siyosiy va institutsional qarorlarning real sharoit hamda ustuvor rivojlanish yo‘nalishlariga mosligini baholashning asosiy tarkibiy qismi sifatida ko‘riladi.[3] O‘zbekiston misolida, bu mezon davlat boshqaruvi tizimidagi o‘zgarishlarning “Yangi O‘zbekiston” taraqqiyot strategiyasi (2022-2026) hamda Harakatlar strategiyasi (2017-2021) bilan uyg‘unligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Ekspert A. Zaynutdinov qayd etganidek, “Ma’muriy islohotlarning strategik hujjatlar bilan uyg‘unligi ularning siyosiy barqarorlikka va iqtisodiy samaradorlikka qo‘shadigan hissasini oshiradi”[4]

Samaradorlik - ma’muriy islohotlar doirasida belgilangan maqsad va vazifalarga erishish darajasini anglatadi. Bunda asosiy e’tibor kutilgan natijalar bilan amalda erishilgan natijalar o‘rtasidagi moslikka qaratiladi. Xalqaro baholash metodologiyalarida samaradorlik indikatorlari siyosiy tashabbuslarning real natijalarga aylanish jarayonini baholashda asosiy mezon sifatida qoraladi. Professor M. Q. Patton fikriga ko‘ra, “Samaradorlik - bu islohotning maqsadlari qanchalik aniq qo‘yilganligi va ularning amalda qay darajada ro‘yobga chiqarilganligini o‘lchaydigan ko‘rsatkichlar tizimidir”[5]

O‘zbekiston tajribasida samaradorlik mezoni davlat xizmatlari ko‘rsatish tezligi va sifati, korrupsiya darajasining pasayishi, fuqarolarning davlat institutlariga bo‘lgan ishonchi, shuningdek, xalqaro reytinglardagi o‘sish dinamikasi orqali aniqlanadi. Ekspert J. Salomov o‘zining tahlillarida, Ma’muriy islohotlar samaradorligi natijadorlikni o‘lchash tizimlari va ochiq hisobot mexanizmlarining mavjudligiga bevosita bog‘liqligini ta’kidlab o‘tgan. [6]

Tejamkorlik - ma’muriy islohotlar jarayonida moddiy, moliyaviy, vaqt va inson resurslarining qanchalik oqilona va samarali sarflanganligini ko‘rsatuvchi mezondir. Bu yondashuv, odatda, “minimal resurs bilan maksimal natija” tamoyiliga asoslanadi. Leuven davlat boshqaruvi instituti professori, Kristofer Pollit o‘zining mashhur “Davlat boshqaruvi islohoti: qiyosiy tahlil” asarida “Davlat boshqaruvida tejamkorlik

bu shunchaki xarajatlarni qisqartirish emas, balki resurslardan maksimal ijtimoiy foyda olishga qaratilgan strategik yondashuvdir” degan g’oyani ilgari surgan.[7]

Bugungi kunda, O‘zbekistonda tejamkorlik mezonini davlat boshqaruvidagi islohotlar samaradorligini baholashda muhim o‘lchov bo‘lib, u byudjet mablag‘laridan maqsadli, oqilona va shaffof foydalanish, davlat xizmatlarini ko‘rsatish jarayonida byurokratik bosqichlar sonini kamaytirish va xizmat ko‘rsatish muddatini qisqartirish, shuningdek, davlat organlarida vazifalarning optimal taqsimlanishi, ortiqcha bo‘g‘in va lavozimlarning qisqartirilishi hamda xodimlar malakasini oshirish orqali resurslardan oqilona foydalanish kabi omillarni qamrab oladi.

Ta’sir - ma’muriy islohotlarning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy samarasi, jamiyatning siyosiy va boshqaruv tizimidagi sifat o‘zgarishlari darajasini aniqlovchi asosiy mezonlardan biridir. O‘zbekistonda ta’sir mezonini davlat xizmatlarining sifat jihatidan yaxshilanishi, fuqarolarning davlat institutlariga bo‘lgan ishonch darajasining oshishi, korrupsiyaning qisqarishi, iqtisodiy o‘sishning barqarorlashuvi hamda xalqaro reytinglardagi ijobiy dinamikada namoyon bo‘ladi.

Ma’muriy islohotlar orqali erishilgan natijalar va joriy etilgan yangiliklarning vaqt o‘tishi bilan saqlanib qolish darajasi hamda ularning tizimli rivojlanish tendensiyasiga aylanishi barqarorlik hisoblanadi. “Barqarorlik” islohot natijalarining siyosiy, iqtisodiy va institutsional sharoitlar o‘zgarishiga qaramasdan uzoq muddat davomida amal qilish qobiliyati sifatida talqin etiladi. O‘zbekiston tajribasida barqarorlik mezonining amalda namoyon bo‘lishi bir necha aniq yo‘nalishlarda ko‘zga tashlandi. Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi bilan Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali ishga tushurildi. My.gov.uz portali orqali ko‘rsatiladigan xizmatlar soni 2020-yildagi 160 tadan 2024-yilda 430 dan oshdi. Bu xizmatlarning 90% dan ortig‘i onlayn va 24/7 rejimida ishlay boshladi. Barqarorlik mezonini ma’muriy islohotlarning bir martalik tashabbus sifatida emas, balki uzoq muddatli rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida shakllanishini ta’minlaydi. Yuqoridagi mezonlar Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan tavsiya etilgan bo‘lib, islohotlarni har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Baholashning ilmiy uslubi sifatida tizimli yondashuv, ya’ni islohotning barcha bosqichlari va komponentlarini qamrab olgan holda tahlil qilish qo‘llaniladi. Xususan, “kirish-jarayon-chiqish-natija” modeli asosida islohotga sarflangan resurslar (kirish), amalga oshirilgan faoliyatlar (jarayon), erishilgan mahsulotlar (chiqish) hamda ularning jamiyat rivojiga ta’siri (yakuniy natija) o‘lchanadi.

Bugungi kunga kelib O‘zbekistonda davlat boshqaruv tizimida jadal islohotlar amalga oshirilib, ma’muriy islohotlar samaradorligini baholash uchun aniq indikatorlar tizimi ishlab chiqilmoqda. Prezident Sh.Mirziyoyevning 2022-yil 21-dekabrda farmonida har bir vazirlik va idora faoliyatini baholash uchun samaradorlik mezonlari va ish indikatorlari belgilanishi qayd etilgan.[8] 2024-yilda aynan shunday yondashuv Adliya vazirligi misolida tasdiqlandi: “Vazirlik faoliyati samaradorligi va natijadorligini baholash O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlanadigan mezonlar va ish indikatorlariga asoslanadi” deyilgan normativ

hujjatda.[9] Boshqacha aytganda, har bir davlat organi o‘z faoliyati uchun asosiy ko‘rsatkichlar (KPI – Key Performance Indicators) ro‘yxatini shakllantirib, ular orqali o‘z ishining natijadorligini o‘lchaydi.

O‘zbekistonda ma’muriy islohotlar samaradorligini baholashda xalqaro mezonlar va standartlarga moslash tamoyili kuchaymoqda. Bu, bir tomondan, mamlakatdagi baholash uslublarini dunyodagi ilg‘or tajribaga uyg‘unlashtirish imkonini bersa, ikkinchi tomondan, O‘zbekistonning jahondagi reyting va indekslar bo‘yicha o‘rnini yaxshilashga xizmat qiladi. Mamlakatda baholash tizimini xalqaro mezonlarga moslashtirish borasidagi sa’y-harakatlar mahalliy va xorijiy ekspertlar tomonidan e’tirof etilmoqda. Xalqaro tahlilchilarning fikricha ham O‘zbekistondagi islohotlar dinamikasi e’tiborga molik darajada ijobiy kechmoqda. Masalan, 2025-yilda chop etilgan bir tahliliy maqolada ta’kidlanishicha, so‘nggi yillarda O‘zbekiston erishgan muvaffaqiyatlar BMT, OECD, Jahon banki kabi nufuzli xalqaro tashkilotlar tomonidan yuqori baholanmoqda.[10] Bu esa, o‘z navbatida, mamlakat islohotlarining xalqaro standartlarga qanchalik uyg‘un ekanini namoyon qiladi. Siyosatshunos olimlar global indekslar va baholash dasturlarini “mamlakat taraqqiyotini baholovchi oyna” deb atashadi. Zero, reytinglardagi o‘rin va ballarning yaxshilanishi ortida nafaqat statistik ko‘rsatkichlar, balki real islohotlar mazmuni yotibdi. Shu ma’noda, xalqaro mezonlarga moslash O‘zbekistonning jahon tajribasi bilan hamnafas islohotlar olib borayotganini anglatadi va bu holat ilmiy doiralar tomonidan ham e’tirof etilmoqda.

Xususan, Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti ekspertlari bu qarorni davlat boshqaruvini eng yuqori xalqaro standartlarga mos holda samarali va sifatli faoliyat yuritadigan yangi tizimga o‘tish yo‘lidagi muhim qadam sifatida baholagan Institut direktori o‘rinbosari Akramjon Nematov fikriga ko‘ra, yangi tizim “davlat organlari faoliyatiga qo‘yiladigan talablarni oshirish, ularning ishini baholashda xalqaro e’tirof etilgan standartlarga asoslangan zamonaviy mexanizmlarni joriy etishga xizmat qiladi. Buning pirovard maqsadi esa xalq manfaati yo‘lida samarali, vijdonli va demokratik davlat hamda jamiyat boshqaruvini ta’minlashdir” Ko‘rinib turibdiki, mutaxassislar nazarida xalqaro mezonlar aslida boshqaruv sifati va xalq farovonligini oshirishga qaratilgan vositadir.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda ma’muriy islohotlar samaradorligini baholash borasida yangi ilmiy-uslubiy yondashuvlar shakllanmoqda. 2020-2024-yillar davomida davlat boshqaruvi va mahalliy hokimiyatni isloh qilish jarayonida aniq indikatorlarga asoslangan baholash tizimi joriy etildi, muntazam monitoring va hisobotlilik yo‘lga qo‘yildi. Har bir davlat organi faoliyatini baholash uchun Prezident tomonidan tasdiqlanadigan mezon va ko‘rsatkichlar belgilab berilmoqda, davlat xizmatchilarining shaxsiy samaradorligi esa KPI tizimi orqali ball berish usulida baholanmoqda. Bu esa, professor va olimlarning fikricha, boshqaruvda natijadorlik madaniyatini shakllantiradi hamda ijro intizomini oshiradi.

Shuni alohida qayd etish joizki, xalqaro mezonlarga moslash tamoyilini chuqurroq joriy etish jarayonida hali bajarilishi lozim bo‘lgan vazifalar ham mavjud. Masalan, ayrim sohalarda xalqaro reytinglar metodologiyasini to‘liq anglash va kerakli

ma’lumotlar bazasini shakllantirish uchun mutaxassislar salohiyatini oshirish talab etiladi. Shuningdek, barcha islohotlar natijasini xalqaro indekslarda aks ettirish uchun statistika ochiqligi va institutsional hamkorlikni yanada kuchaytirish lozimligi mutasaddi idoralar tomonidan ta’kidlanmoqda

Eng muhimi, ilmiy-uslubiy mezonlarga tayangan holda islohotlar samaradorligini o’lchash oshkoralik va javobgarlikni ta’minlaydi. Bu esa, o’z navbatida, davlat boshqaruvi organlarini xalq oldida hisobdor qilishga, kamchiliklarni vaqtida aniqlab tuzatishga va islohotlardan kutilgan natijalarga erishishga xizmat qiladi. Ma’muriy islohotlarni baholash tizimi takomillashib borgan sari, O’zbekiston davlat boshqaruvining samaradorligi va xalqaro maydondagi nufuzi yanada yuksalib borishi kutilmoqda. Umuman olganda, O’zbekiston tajribasi shuni ko’rsatadiki, ma’muriy islohotlarni baholashda xalqaro mezon va standartlarga tayangan holda yondashish o’z samarasini ko’rsatib davlat rivojlanishida katta ro’l o’ynamoqda. Bu nafaqat baholash sifati va ishonchliligini oshiradi, balki mamlakatning jahondagi raqobatbardoshligini ham yuksaltiradi. Kelgusida mazkur tamoyilning izchil davom ettirilishi O’zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzini yanada mustahkamlashi shubhasizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Yangi O’zbekiston ma’muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to’g’risida. 2022. <https://lex.uz/docs/-6324756?ONDATE=23.08.2024%2000>
2. Kaufmann & Daniel Kraay. Publication: The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. 2010. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/4e535db9-672d-5897-a6cd-feb4df55208f>
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. Evaluation Criteria. <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/development-co-operation-evaluation-and-effectiveness/evaluation-criteria.html#:~:text=The%20OECD%20has%20defined%20six,which%20evaluative%20judgements%20are%20made>
4. A. Zaynutdinov, 2023, O’zbekistonning ma’muriy islohotlar modeli: struktura va mexanizmlar, Davlat boshqaruvi jurnali, №2, b. 50
5. Patton, M.Q., 2015, Qualitative Research & Evaluation Methods, SAGE, p. 52. <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/qualitative-research-evaluation-methods/book232962>
6. J. Salomov. Mirziyoyev's Uzbekistan: Towards openness and real democracy?. 2019.

https://www.cife.eu/Ressources/FCK/EUCACIS_Online%20Paper%20No%206%20Salomov_v2.pdf

7. K.Pollit. 2011. Public management reform: a comparative analysis. p-222
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Yangi O‘zbekiston ma’muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. 2022. <https://lex.uz/docs/-6324756?ONDATE=23.08.2024%2000>
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Ma’muriy islohotlar doirasida adliya organlari va muassasalarining mas’uliyatini yanada oshirish hamda ixcham boshqaruv tizimini shakllantirish to‘g‘risida. <https://lex.uz/uz/docs/6937312#:~:text=%E2%80%9C36,mezonlari%20va%20ish%20indikatorlariga%20asoslanadi>
10. Антикоррупционные реформы в Узбекистане получают высокую оценку со стороны международных организаций. <https://illp.uz/%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%8B-%D0%B2-%D1%83%D0%B7%D0%B1%D0%B5%D0%BA%D0%B8%D1%81/#:~:text=in%20the%20areas%20of%20conflict,corruption%20strategy>